

КАРАНІСТЬ КОЛАБОРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ (СТ. 111-1 КК УКРАЇНИ): АНАЛІЗ САНКЦІЙ ЗАКОНОДАВЧОЇ НОВЕЛИ

PUNISHABILITY OF COLLABORATION (ART. 111-1 OF THE CRIMINAL CODE OF UKRAINE): ANALYSIS OF THE SANCTIONS OF THE LEGISLATIVE NOVELTY

Міськів Т.І., аспірант відділу проблем кримінального права, кримінології та судустрою
Інститут держави і права імені В.М. Корецького Національної академії наук України

У статті досліджено питання визначення караності колабораційної діяльності (ст. 111-1 КК України). Проаналізовано санкції окремих проявів колабораційної діяльності, передбачених ст. 111-1 КК України. За результатами дослідження виявлено певні неузгодженості між визначеним законодавцем видом та розміром покарання та ступенем суспільної небезпечності відповідного прояву злочинної поведінки. Виявлено, що позиція законодавця щодо запровадження в ч. 1 та 2 ст. 111-1 КК України в якості безальтернативного основного покарання позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю не сприяє досягненню мети покарання, зокрема, при призначенні особам, які вчинили зазначені злочинні діяння, але при цьому, жодних посад не обіймали і жодною діяльністю не займалися. Надмірну суворість покарання за ч. 6 ст. 111-1 КК України у виді позбавлення волі на строк від 10 до 12 років виявлено при порівнянні з іншими покараннями за вчинення колабораційної діяльності та покараннями за вчинення кримінальних правопорушень, передбачених іншими розділами Особливої частини КК України. Певні зауваження в контексті правозастосування викликає покарання, передбачене санкцією ч. 8 ст. 111-1 КК України, у виді довічного позбавлення волі в альтернативі лише з позбавленням волі на 15 років. Такий підхід законодавця до конструювання санкції створює ситуацію, за якої суд фактично позбавлений можливості вибору співмірного та адекватного покарання особам, які його вчинили. Також виявлено, що колабораційна діяльність за ч. 7 ст. 111-1 КК України характеризується ознаками конкурентності та суперечливості із державною зрадою, але водночас передбачає значно менше покарання (позбавлення волі на строк від 12 до 15 років позбавлення волі), що викликає сумніви щодо виправданості та доцільності такого пом'якшення з огляду на умови воєнного стану.

Ключові слова: караність, покарання, колабораційна діяльність, національна безпека, воєнний стан, державна зрада, тяжкі наслідки, добровільна участь у незаконних збройних чи воєнізованих формуваннях, санкція, кримінальне законодавство.

The article examines the issue of determining the punishability of collaboration activities (Article 111-1 of the Criminal Code of Ukraine). The author analyzes the sanctions for certain forms of collaboration activities provided for in Article 111-1 of the Criminal Code of Ukraine. The study reveals certain inconsistencies between the type and amount of punishment determined by the legislator and the degree of public danger of the relevant manifestation of criminal behavior. It is found that the legislator's position regarding the introduction of deprivation of the right to hold certain positions or engage in certain activities in Parts 1 and 2 of Article 111-1 of the CC of Ukraine as an alternative basic punishment does not contribute to the achievement of the purpose of punishment, in particular, when imposed on persons who have committed the specified criminal acts, but at the same time, have not held any positions and have not been engaged in any activities. Excessive severity of the punishment under Part 6 of Art. 111-1 of the Criminal Code of Ukraine in the form of imprisonment for a term of 10 to 12 years was found when comparing other punishments for committing collaboration and punishments for committing criminal offenses under other sections of the Special Part of the Criminal Code of Ukraine. Certain remarks in the context of law enforcement are caused by the punishment provided for by the sanction of Part 8 of Art. 111-1 of the CC of Ukraine in the form of life imprisonment with an alternative of only 15 years of imprisonment. This approach of the legislator to the construction of the sanction creates a situation in which the court is effectively deprived of the possibility of choosing a proportionate and adequate punishment for the perpetrators.

Key words: punishability, punishment, collaboration, national security, martial law, treason, grave consequences, voluntary participation in illegal armed or paramilitary formations, sanction, criminal law.

Постановка проблеми. З початком повномасштабного вторгнення росії на територію України та введенням воєнного стану гостро постало питання щодо захисту та збереження основ національної безпеки. Реальність, з якою зіштовхнулася Україна, вимагала швидких рішучих заходів задля зміцнення національної безпеки, зокрема, шляхом забезпечення належного правового регулювання кримінальної відповідальності за злочини, які зазіхають та порушують суверенітет та незалежність держави.

Реагуючи на виклики воєнного часу, у перші місяці війни законодавцем було внесено низку змін та доповнень до розділу I Особливої частини КК України «Злочини проти основ національної безпеки». Зокрема, цей розділ було доповнено найбільш очікуваною та актуальною в умовах воєнного стану – ст. 111-1 КК України, яка запровадила кримінальну відповідальність за колабораційну діяльність.

Безперечно внесені законодавчі зміни стали необхідною вимогою часу та обставин, в яких опинилася держава. Метою їх впровадження було забезпечення найбільш справедливого покарання особам, які в умовах воєнного стану йдуть на співпрацю з ворогом, і тим самим ставлять під загрозу національну безпеку і обороноздатність України. Водночас швидкість та успішність у прийнятті таких законодавчих доповнень викликає певні сумніви у виправданості та послідовності визначення караності окремих діянь.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Загалом питання кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність, передбачену ст. 111-1 КК України, досліджувалося багатьма науковцями, серед яких Н.О. Антонюк, З.А. Загинеї-Заболотенко, Р.О. Мовчан, Є.О. Письменський та іншими. Водночас проблемам адекватності та обґрунтованості покарань, визначених санкціями ст. 111-1 КК України, увага в науковій літературі майже не приділялася.

Мета статті розглядається як здійснення аналізу санкцій за окремі прояви колабораційної діяльності, передбачені ст. 111-1 КК України та виявлення основних можливих недоліків та неузгодженостей при визначенні караності колабораційної діяльності.

Основні результати дослідження. При дослідженні законодавчої новели перше, що привертає увагу – намагання законодавця дуже детально диференціювати кримінальну відповідальність за співпрацю з державою-агресором. Стаття 111-1 КК України передбачає доволі широкий спектр форм колабораційної діяльності і складається з 8 частин, кожна з яких встановлює кримінальну відповідальність за самостійні діяння, окрім частини 8 (фактично передбачає кваліфікований склад цього кримінального правопорушення). При чому покарання за кожне з цих діянь варіюється від позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, штрафу, виправ-

них робіт, арешту, позбавлення волі на певний строк до довічного позбавлення волі.

Водночас порівняльний аналіз санкцій ст. 111 КК України дозволив виявити певні неузгодженості між покараннями: в окремих випадках покарання занадто суворе, в інших – не виконує функцію виправлення та запобігання вчиненню особою нових кримінальних правопорушень [1, с. 22].

Загалом в науці кримінального права є усталеним підхід, відповідно до якого конструкція санкції має відповідати певним правилам. Зокрема, суспільній небезпеці злочинного діяння і поширеності злочинів певного виду, бути узгодженою із санкціями за вчинення інших, близьких за видом і характером злочинів; вона має надавати можливість індивідуалізувати покарання з урахуванням потенційних варіантів вчинення злочину в реальності. Побудова санкцій з урахуванням зазначених положень, а також завдяки дотриманню загальноприйнятих правил юридичної техніки дозволить на практиці уникнути ситуацій, коли судами призначаються різні покарання за злочини, що за багатьма ознаками схожі, як «близнята». І навпаки, коли за злочини, що не схожі ні за своїм характером, ні за ступенем суспільної небезпеки, призначаються майже однакові вид і міра покарання [2, с. 85–85].

В цьому контексті найбільш дискусійною видається позиція законодавця щодо запровадження в ч. 1 та 2 ст. 111-1 КК України в якості єдиного основного покарання позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю.

Вибір такого виду покарання законодавцем видається не зовсім виваженим та логічним, оскільки в зазначених нормах виникає правовий дисбаланс між санкціями та об'єктивною стороною складів відповідних кримінальних правопорушень, який вказує на те, що вчинення їх жодним чином не пов'язано з посадою, яку обіймає суб'єкт кримінального правопорушення, чи з діяльністю, яку він здійснює.

Справа в тому, що протягом тривалого часу існування цього виду покарання [позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю] в кримінальному законодавстві, його завжди відносили до так званих спеціальних видів покарань, яке може бути призначено не будь-якому суб'єкту кримінального правопорушення, а лише такому, який під час його вчинення обіймав з законних підстав певну посаду або займався певною діяльністю і вчинив кримінальне правопорушення, яке за своїм характером було пов'язане з використанням або неналежним виконанням тієї посади або діяльності [3, с. 28].

Переступаючи через усталену доктринальну та правозастосовчу позицію, законодавець своїм рішенням значною мірою нівелював запобіжний потенціал цього виду покарання у випадках його призначення особам, які на момент засудження не обіймали відповідних посад або обіймали ці посади на незаконних підставах (зокрема, посади в незаконних органах влади, створених на тимчасово окупованій території, у тому числі в окупаційній адміністрації держави-агресора) [4, с. 72].

На цей законодавчий недолік звернули увагу ще у висновку на проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів (щодо встановлення кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність)» Головного науково-експертного управління Апарату Верховної Ради України, зазначивши, що пропозиція сформулювати даний вид покарання як безальтернативне основне покарання у санкціях ч. 1, 2 нової ст. 111-1 КК робить проблематичним його застосування до осіб, для яких вчинення відповідних кримінальних правопорушень не було пов'язане з їхньою діяльністю або посадою (наприклад, водій автомобіля, який скоює публічні заклики до підтримки рішень та/або дій держави-агресора). За таких умов для деяких осіб, які вчинили вказані діяння, при-

значення покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю буде алогічним [5].

Вказані зауваження не були враховані при прийнятті відповідних законів, однак залишаються актуальними на сьогодні, що підтверджує вже сформована практика призначення покарання.

Нещодавно ККС ВС у справі № 295/5493/22 досліджував питання про те, чи можна призначити покарання у виді позбавлення права обіймати посади, пов'язані із виконанням функцій держави та місцевого самоврядування, особі, яка на момент вчинення кримінального правопорушення (ч. 1 ст. 111-1 КК) обіймала посаду вчителя. ККС дійшов висновку, що покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю може призначатися як щодо осіб, які вже обіймають певні посади або здійснюють відповідну діяльність, так і щодо осіб, які такі посади можуть обійняти в майбутньому, або ж у майбутньому можуть здійснювати відповідну діяльність [6].

При цьому аналіз обвинувальних вироків за ч. 1 ст. 111-1 КК України показав, що засуджені здебільшого не просто не обіймали тих посад та не здійснювали тієї діяльності, права щодо яких їх було позбавлено, а взагалі ніде не працюють, мають середню освіту, є пенсіонерами або особами з інвалідністю.

Приміром, вирок Ренійського районного суду Одеської області 29.08.2023 у справі № 510/507/23 покарання у виді позбавлення права обіймати посади в органах державної влади, місцевого самоврядування та в органах, що надають публічні послуги на строк 10 (десять) років було призначено особі, яка офіційно не працевлаштована, із середньою освітою [7]. Аналогічним вирок Чорнобаївський районний суд Черкаської області від 22.09.2022 року у справі № 709/486/22 таке ж покарання призначено пенсіонеру, інваліду 3 групи, особі з середньою освітою [8].

Описані приклади демонструють, що конкретно таким особам призначення покарання у виді позбавлення права обіймати посади, пов'язані із виконанням функцій держави та місцевого самоврядування, є недоцільним та неефективним. Як в першому випадку з огляду на відсутність освіти, так і в другому випадку з огляду на пенсійний вік та інвалідність, вірогідність обіймання ними таких посад в майбутньому є малоімовірною або й взагалі неможливою. Такі ситуації законодавець при системному підході до оцінки караності колабораційної діяльності повинен був передбачити та врахувати при побудові санкцій.

На думку З. Загинеї-Заболотенко, весь правообмежувальний потенціал покарання у виді позбавлення права за вчинення кримінальних правопорушень, передбачених частинами 1 та 2 ст. 111-КК України, фактично нівелюється. Адже особа, яка не обіймає посад та не займається діяльністю, пов'язаною з вчиненням відповідних форм колабораційної діяльності, не може відчувати на собі тягар призначеного покарання у виді позбавлення права. Відповідно й досягнення цілей покарання у такому випадку – дискусійне. Так, позбавлення права як безальтернативний вид покарання у санкції частин 1 та 2 ст. 111-1 КК не досягає, насамперед мети виправлення засудженого, яке є запорукою ресоціалізації засудженого» [9, с. 95].

Недосконалість побудови санкції ч. 1 ст. 111-1 КК України підтверджується також при порівнянні з іншими схожими суспільно небезпечними діяннями. Так, санкцією ч. 1 ст. 111-1 КК України передбачено покарання, зокрема, за публічні заклики до підтримки дій та/або рішень держави-агресора, тому для оцінки адекватності побудови такої санкції також доцільно проаналізувати санкції інших статей, які встановлюють покарання за публічні заклики до вчинення кримінальних правопорушень проти основ національної безпеки України.

До таких належать злочини, передбачені ч. 1 та 2 ст. 109 КК України (публічні заклики до насильницької зміни чи повалення конституційного ладу) та ст. 110 КК України (публічні заклики до зміни меж території або державного кордону України). У всіх трьох випадках кримінальним законодавством охороняються важливі суспільні відносини з охорони основ національної безпеки України, територіальної цілісності та конституційного ладу.

При цьому санкції, передбачені нормами ст. 109 та 110 КК України, встановлюють декілька альтернативних видів покарання, серед яких позбавлення волі шонайменше на строк до 3 років. Отже, за логікою законодавця публічні заклики, передбачені ч. 1 та 2 ст. 109 КК України та ст. 110 КК України є більш суспільно небезпечними порівняно з публічними закликами за ч. 1 ст. 111-1 КК України.

Такий підхід до оцінки караності діянь, передбачених ч. 1 ст. 111-1 КК України, видається непослідовним та невиправданим, оскільки суспільну небезпечність публічних закликів до підтримання дій та рішень держави-агресора не можна недооцінювати в умовах протистояння українського народу державі-агресору. Висока суспільна небезпечність цього злочину повинна знайти своє відображення у санкції. Наразі, очевидно, що покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю не відображає підвищеного ступеня суспільної небезпечності такого діяння, і не здатне забезпечувати ефективне та справедливе покарання особи, яка вчинила таке діяння.

Крім того, зміст тієї ж ч. 1 ст. 111-1 КК України містить поряд з публічними закликами альтернативно – публічне заперечення здійснення збройної агресії проти України. І схожа ситуація із неузгодженістю покарань простежується також при порівнянні санкцій ч. 1 ст. 111-1 КК України та ч. 1 ст. 436-2 КК України, яка встановлює відповідальність за заперечення збройної агресії російської федерації проти України, оскільки визначене законом покарання за цей злочин все ж таки є більш суворим і передбачає позбавлення волі на строк до трьох років.

Покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, передбачене санкцією ч. 2 ст. 111-1 КК України, також, на наш погляд, не відображає ступінь суспільної небезпеки описаного в цій нормі діяння. Так, ч. 2 ст. 111-1 КК України передбачено відповідальність за добровільне зайняття громадянином України посади, не пов'язаної з виконанням організаційно-розпорядчих або адміністративно-господарських функцій, у незаконних органах влади, створених на тимчасово окупованій території.

Поряд з цим, ст. 111-1 КК України також передбачає відповідальність і за інші форми колабораційної діяльності, що пов'язані з добровільним зайняттям громадянином України посад у незаконних органах влади, створених на тимчасово окупованих територіях: ч. 5 – посади, пов'язаної з виконанням організаційно-розпорядчих або адміністративно-господарських функцій, та ч. 7 – посад в незаконних судових або правоохоронних органах. При цьому, за описані діяння встановлено покарання у виді позбавлення волі на строк від 5 до 10 років та від 12 до 15 років відповідно.

На наш погляд, абсолютно невиправданою видається логіка законодавця щодо такої кардинально різної градації відповідальності за діяння, ступінь суспільної небезпеки яких не є істотно різним.

Слушність всіх висловлених зауважень щодо неадекватності санкцій ч. 1 та ч. 2 ст. 111 КК України підтверджує також поява декількох законопроектів, спрямованих на розширення переліку можливих санкцій за окремих прояви колабораційної діяльності. Так, альтернативним проектом Закону України «Про внесення змін до

статті 111-1 Кримінального кодексу України щодо вдосконалення відповідальності за колабораційну діяльність» від 5 січня 2023 року № 8301-1 у якості основного покарання у санкції ч. 1 та 2 ст. 111-1 КК України пропонується додати штраф від однієї до трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (ч. 1) та від трьох до п'яти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (ч. 2) [10]. А проектом Закону України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексу України щодо вдосконалення відповідальності за деякі злочини проти основ національної безпеки України» від 09 жовтня 2023 року № 10136 пропонується доповнення санкцій ч. 1 та 2 ст. 111-1 КК України, окрім штрафу, ще й позбавленням волі на строк до 3 років [11].

Загалом така пропозиція є обґрунтованою, оскільки дає змогу не лише усунути той правовий дисбаланс, який виник у ч. 1, 2 ст. 111-1 КК, але й забезпечити справедливе та ефективне покарання особам, які вчинили зазначені злочинні діяння, але при цьому, жодних посад не обіймали і жодною діяльністю не займалися.

В контексті аналізу покарань, встановлених за вчинення колабораційної діяльності, не менш очевидною виглядає надмірна суворість санкції ч. 6 ст. 111-1 КК України, якою передбачено відповідальність за організацію та проведення заходів політичного характеру, здійснення інформаційної діяльності у співпраці з державою-агресором. Цією кримінально-правовою санкцією встановлено основне покарання у виді позбавлення волі строком від 10 до 12 років позбавлення волі і це одна із найсуворіших санкцій, передбачених ст. 111-1 КК України.

Наслідком впровадження такого суворого покарання є те, що у межах однієї статті більш суворе покарання встановлюється за діяння, яке є очевидно менш суспільно небезпечним порівняно з іншими проявами протиправної поведінки, які караються менш суворо.

При дослідженні покарань за вчинення колабораційної діяльності Р. Мовчан, Є. Письменський звертають увагу, що вчинення політичного (адміністративного) колабораціонізму у формі зайняття керівних посад та організації виборів до незаконних органів (ч. 5 ст. 111-1 КК) передбачає основне покарання у виді позбавлення волі на строк від 5 до 10 років, тоді як основне покарання за ідеологічний колабораціонізм у формі здійснення відповідних політичних та інформаційних заходів (ч. 6 ст. 111-1 КК) становить позбавлення волі на строк від 10 до 12 років. З-поміж іншого виникає питання, чи є підстави вважати, що організація, скажімо, круглого столу, спрямованого на підтримку держави-агресора, є бодай трохи небезпечнішою за організацію незаконних виборів або зайняття посади керівника «адміністрації» міста? Видається, що все геть навпаки – більш небезпечними є саме останні з таких діянь [12, с. 12].

Більше того, суворість покарання за ч. 6 ст. 111-1 КК України проявляється не лише при порівнянні з іншими покараннями в системі покарань за вчинення колабораційної діяльності, але і й з покараннями за вчинення кримінальних правопорушень, передбачених іншими розділами Особливої частини КК. Приміром, суд може призначити більш суворе покарання особі за участь в заході на підтримку держави-агресора без жодних кваліфікуючих ознак (ч. 6 ст. 111-1 КК України), ніж за умисне тяжке тілесне ушкодження, що спричинило смерть потерпілого (ч. 2 ст. 121 КК), незаконне позбавлення волі або викрадення людини, що призвело до тяжких наслідків (ч. 3 ст. 146 КК України), терористичний акт, що призвів до тяжких наслідків (ч. 2 ст. 258 КК) тощо.

Відтак, не викликає сумнівів той факт, що передбачені ч. 6 ст. 111-1 КК України діяння невиправдано наділені законодавцем таким рівнем суспільної небезпеки, що доводить необхідність зменшення суворості покарання та системного узгодження із покараннями, встановленими

за злочини проти основ національної безпеки, а також передбаченими Особливою частиною КК іншими покараннями.

Викликає зауваження і оцінка караності діянь, передбачених ч. 7 ст. 111-1 КК України. Зміст цієї норми містить альтернативно три форми колабораційної поведінки, які однаково караються шляхом позбавлення волі на строк від 12 до 15 років позбавлення волі.

В цьому контексті звертає увагу те, що добровільна участь у незаконних збройних чи воєнізованих формуваннях як форма колабораційної діяльності за ч. 7 ст. 111-1 КК України створює конкуренцію із державною зрадою у формі переходу на бік ворога в період збройного конфлікту (ст. 111 КК України). При цьому, якщо порівняти санкції ч. 2 ст. 111 КК України (державна зрада в умовах воєнного стану), яка передбачає покарання у виді позбавлення волі на строк 15 років або довічне позбавлення волі, та санкцію ч. 7 ст. 111-1 КК України, то очевидно, що остання пом'якшує кримінальну відповідальність, тобто фактично передбачає привілейований склад державної зради. Наскільки такий підхід законодавця в умовах війни є виправданим, викликає запитання, оскільки вступ в збройні формування держави, яка веде агресивну війну в іншій державі, є надзвичайно суспільно небезпечним діянням, яке істотно впливає на перебіг війни, а тому повинне передбачати відповідне суворе покарання.

Аналогічні зауваження стосуються і такого прояву колабораційної поведінки за ч. 7 ст. 111-1 КК України, як надання незаконним збройним формуванням, створеним на тимчасово окупованій території, та збройним формуванням держави-агресора допомоги у веденні бойових дій проти ЗСУ.

Аналіз судової практики свідчить про тенденцію кваліфікації за ч. 7 ст. 111-1 КК України у зазначеній формі дій з поширення інформації про розташування, переміщення, дислокацію ЗСУ, зброї чи бойових припасів в Україні, що в свою чергу теж створює небажану конкуренцію не тільки із державною зрадою у формі надання іноземній державі, іноземній організації або їх представникам допомоги в проведенні підривної діяльності проти України, але й зі спеціальною нормою ст. 114-2 КК України, яка встановлює відповідальність за несанкціоноване поширення інформації військово значущої інформації.

На наш погляд, додаткова криміналізація таких проявів колабораційної поведінки, які характеризуються

ознаками конкурентності та суперечливості із державною зрадою, передбачають невиправдано м'яке в умовах воєнного стану покарання, є серйозним законодавчим недоліком, що в черговий раз доводить безсистемність підходу законодавця до процесу законотворення. Тому очевидно, що задля усунення з'ясованих недоліків оцінка караності описаних проявів колабораційної діяльності потребує переосмислення і виправлення зі сторони законодавця.

Сумніви щодо адекватності санкції викликає також ч. 8 ст. 111-1 КК, якою визначено найбільш суворе покарання – довічне позбавлення волі в альтернативі з абсолютно визначеним покаранням – позбавленням волі на 15 років. І хоча така побудова санкції не є унікальною для кримінального законодавства, але все ж викликає певні зауваження в контексті правозастосування. Зокрема, при обранні розміру покарання суд не має альтернативи в призначенні строкового покарання за такі злочини, а довічне позбавлення волі є занадто суворим покаранням, що фактично змушує суд призначати однаково покарання у мінімальному розмірі. Таке обмеження судової дискреції призводить до того, що суд позбавлений можливості призначити співмірне та адекватне покарання особам, які ці діяння вчинили.

Тому на наш погляд, існує необхідність перегляду законодавцем також санкції ч. 8 ст. 111-1 КК в частині зниження меж покарання за цей злочин або ж доповнення строкового виду покарання нижньою та верхньою межею.

З огляду на викладене вище можна зробити висновок, що більшість покарань, передбачених санкціями ст. 111-1 КК України не відповідає ступеню суспільної небезпечності відповідного прояву злочинної поведінки: не сприяє досягненню мети покарання (ч. 1 та 2 ст. 111 КК), характеризується надмірною суворістю (ч. 6 ст. 111-1 КК, ч. 8 ст. 111-1 КК), створює небажану конкуренцію з окремими чинними приписами КК України (ч. 7 ст. 111-1 КК та ст. 111 КК).

Як свідчить судова практика, що буде проаналізовано в наших наступних публікаціях, окреслені законодавчі недоліки у конструюванні санкції впливають на практику призначення покарання, зумовлюють істотну різницю в призначенні покарання особам, які ці злочини вчиняють. Тому окремі санкції ст. 111-1 КК України потребують переосмислення зі сторони законодавця, зміни підходу до оцінки караності окремих злочинних проявів та удосконалення кримінального законодавства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Притягнення до кримінальної відповідальності за вчинення колабораційної діяльності: аналіз діючого законодавства, практики його застосування та пропозиції щодо змін у законодавстві : аналітична записка. URL: https://www.vplyv.org.ua/wp-content/uploads/2022/12/Zvit_zmina_ukr.pdf.
2. Покарання та його застосування за злочини проти здоров'я населення: монографія / А. А. Музика, О. П. Горох. К. : Паливода А. В., 2012. 404 с.
3. Тютюгін В. І. Чергові плоди безсистемної «новелізації» кримінального законодавства України. *Вісник асоціації кримінального права України*, 1(19), 26–52. URL: <http://vakp.nlu.edu.ua/article/view/281137>.
4. Рябчинська О. П. Заходи кримінально-правового характеру за колабораційну діяльність: реалії та перспективи / Кримінальне право України перед викликами сучасності і майбуття: яким воно є і яким йому бути : матер. міжнар. наук. конференції, м. Харків, 21–22 жовт. 2022 р. / редкол.: В.Я. Тацій, Ю.А. Пономаренко, Ю.В. Баулін та ін. Харків : Право, 2022. С. 72–75.
5. Висновок Головного науково-експертного управління Верховної Ради України на проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів (щодо встановлення кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність)». URL: <blob:https://itd.rada.gov.ua/17d0c32d-d70e-4a97-95c0-261ceaf22e8f>.
6. Постанова Верховного Суду від 04.04.2023 у справі № 295/5493/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/110055033>.
7. Вирок Ренійського районного суду Одеської області від 29.08.2023 у справі № 510/507/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113132527>.
8. Вирок Чорнобаївського районного суду Черкаської області від 22.09.2022 у справі № 709/486/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106474820>.
9. Загінєй-Заболотенко З. А. Позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю / Кримінально-правові відповіді на виклики воєнного стану в Україні : матер. міжнар. наук. конференції (м. Харків, 5 травня 2022 р.). Харків : Право, 2022. С. 91–98.
10. Проект Закону про внесення змін до статті 111-1 Кримінального кодексу України щодо вдосконалення відповідальності за колабораційну діяльність (реєстр. 8301-1 від 05.01.2023). URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/41119>.
11. Проект Закону про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексу України щодо вдосконалення відповідальності за деякі злочини проти основ національної безпеки України (реєстр. 10136 від 09.10.2023). URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/42957>.
12. Письменський Є., Мовчан Р. Ідеологічний та культурно-освітній колабораціонізм: окремі проблеми тлумачення та вдосконалення законодавства / *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2022. № 2. С. 8–16. URL: <https://r.donpu.edu.ua/handle/123456789/2601>.